

Levent Gönenç¹

Hukuk Çalışmaları Merkezi Direktörü

MACARİSTAN'IN ANAYASAL PARADOKSU

12 Nisan 2026 tarihinde Macaristan'da, 199 sandalyeli Macaristan Parlamentosu'nun üyelerini belirlemek üzere seçimler yapıldı. Seçimlere katılım oranı oldukça yüksekti. Macar halkının yaklaşık %80'i sandık başına gitti ve seçim sonuçlarına göre Peter Magyar liderliğindeki TISZA Partisi %53,2 oy alarak Parlamento'da 141 sandalye elde etti.

Bu Seçimler Niye Önemli?

Macaristan seçimleri sadece Avrupa'da değil dünyada da ilgiyle izlendi. Bu seçimlerin bu kadar ses getirmesinin birkaç nedeni vardı.

Birincisi, insanlar demokrasiden uzaklaşan yönetimlerin demokratik yollarla sonlandırabileceğine bir kez daha tanık oldu. Bir başka ifadeyle, otoriter rejimlerin yükselişte olduğu bir konjonktürde insanlar "sandığın gücü"nü hatırladı.

İkincisi, Viktor Orban yönetimindeki Macaristan, Avrupa Birliği (AB) için sorun çıkaran bir ülke konumundaydı. Adeta Birliğin "yaramaz çocuğu" gibi davranan Macaristan, Avrupa'nın ortak politikaları açısından büyük önem taşıyan bazı kararları, deyim yerindeyse, "sabote etti". Süreç içerisinde Orban Hükümeti, Ukrayna'ya yardım konusunda olduğu gibi, engelleyici ya da zorlaştırıcı bir tutum sergiledi.

Üçüncüsü, Macaristan'da yaşananlar zaman içerisinde demokrasiden uzaklaşan ve benzer sorunlarla karşılaşan ülkeler için bir umut ışığı oldu. Hatta bazı çevrelerde, 1974 Portekiz Karanfiller Devrimi ile başlayıp oradan Güney, Doğu ve Orta Avrupa'ya, oradan da SSCB'ye yayılan "Üçüncü Demokrasi Dalgası" gibi ardışık bir hareketin ortaya çıkabileceği konusunda iyimser analizler yapılmaya başlandı.

¹ <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1279>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazar(lar)ına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

Aslında, bir yorumcunun işaret ettiği gibi, Orban iktidarının, demokrasi pastasını yerken onu en otokratik şekilde mideye indirme sihirbazlığını, hukuken ya da siyaseten kimsenin engelleyemeyeceğine dair inanç değişti ya da çöktü ve bu, söz konusu yorumcuya göre, 2026 Macaristan seçimleri açısından en kritik noktaydı.²

Peter Magyar Seçimi Nasıl Kazandı?

Peki, Peter Magyar, 16 yıldır iktidarda olan ve yenilmez gibi görünen Viktor Orban ve partisi Fidesz'i nasıl alt etti?

Öncelikle Magyar ve onunla birlikte hareket eden kadrolar seçim kampanyasını doğru kurguladılar. Konuşmalarında işsizliği, yoksulluğu, bozulan eğitim ve sağlık sistemini ve ifade özgürlüğünü daraltan düzenleme ve uygulamaları eleştiren Magyar, son dönemde Macar halkının refahını ve yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen ne varsa onu gündeme getirdi. Yolsuzluk ve kayırmacılık yüzünden mağduriyet yaşayan geniş kitleler, özellikle de gençler Magyar'a kulak verdi. Bunun yanında Magyar'ın tercihi "yüz yüze siyaset"ten yanaydı; Orban'ın kalesi sayılan ücra köyleri ziyaret edip orada yaşayanların dertlerini dinledi.

Bunların yanında, dış etkiler (olumlu ve olumsuz anlamda) Macaristan seçimlerinde etkili oldu. Şöyle ki; ABD ve Rusya'nın Orban'a desteği seçmen üzerinde olumsuz bir etki yaratırken AB'nin Magyar'a desteği onu sandıkta güçlendirdi.

Nihayet, seçim sürecinde neredeyse diğer tüm muhalefet gruplarının kendilerini geri çekerek Magyar ve partisine destek verdikleri gözden kaçırılmamalı.

Macar Halkı'nın İdeolojik Tercihleri Değişti mi?

Peter Magyar'ın ezici bir çoğunlukla kazandığı bu seçimlerin sonucuna bakıp Macar Halkı'nın ideolojik veya siyasal olarak tercihlerini değiştirdiği şeklinde bir yorum yapmak yanıltıcı olabilir. Magyar, sağ gelenekten gelen ve Orban'ın partisi içerisinde siyasete başlayan bir isim. Hatta gençlik yıllarında odasının duvarına Orban'ın posterini astığı söyleniyor. Bu açıdan bakıldığında, aslında, Macar Halkı'nın sağ çizgiden sapmadığı, esas olarak "bozulmuş olan"ın "bozulmamış" versiyonunu tercih edip iktidara getirdiği söylenebilir.

Magyar Vaat Ettiklerini Yapabilecek mi?

Magyar, yukarıda değindiğimiz gibi, seçim kampanyası boyunca ülkede Orban yönetimi zamanında kötüye giden ne varsa, onları teşhir edip bozulana düzeltme vaadiyle Macar Halkı'nın desteğini aldı. Somutlaştıracak olursak Magyar, topluma bir yandan ekonomik anlamda bir iyileşme sözü verirken diğer yandan tahrip olan demokratik kurumları yeniden inşa edeceğini ilan etti. Ve tabii bir de kopma noktasına gelen AB-Macaristan ilişkilerinin rayına oturtulacağı taahhüdünde bulunduğunu eklememiz gerek.

Bu bağlamda, Magyar'ın çoğu anayasa değişikliği gerektiren söz konusu "demokrasiye dönüş" düzenlemeleri için parlamentoda anayasayı değiştirecek çoğunluğu elde etmesi çok önemliydi. Seçim sonuçlarına göre, Magyar gerekli olan 2/3 çoğunluğun da üzerinde bir parlamento çoğunluğu elde etti. Böylece bu konuda geniş bir manevra alanına sahip oldu. Buna rağmen, bazı yorumcular Magyar'ın seçim kampanyası sırasında vaat ettiklerini gerçekten hayata geçirip geçiremeyeceği sorusunun üzerinde durulması gerektiğinin altını çiziyorlar.

²Steinbeis, Maximilian: *Cheers, Dear Friends! And bye-bye, Viktor Orbán*, VerfBlog, 2026/4/17, <https://verfassungsblog.de/cheers-dear-friends/>, DOI: 10.59704/3eeef46c339e98c5.

Öncelikle, Magyar'ın sağ gelenekten gelmesi ve onun geçmişte (ve belki hala) Orban ile aynı değerler sistemini benimsemiş olması, bazı çevrelerde onun demokrasiye dönüş için samimi bir şekilde çaba gösterip göstermeyeceği konusunda tereddütlerin ortaya çıkmasına sebep oluyor. Magyar'ın bir şekilde yasal ve anayasal reforma girişeceği muhakkak ancak burada önemli olan reformların kapsamı. Magyar hükümeti Macaristan'da demokrasiyi tüm kurum ve kurallarıyla yeniden tesis edebilecek mi? Kaldı ki, Magyar demokrasiye dönüş konusunda gerçekten samimi olsa ve Orban'ın bıraktığı enkazı tamamen ortadan kaldırmaya kararlı olsa bile, seçim sonrası ortaya çıkan tablo Magyar'ın işinin çok kolay olmayacağını gösteriyor. Özellikle şu unutmamalı: Orban tarafından önceki yönetim zamanında kilit pozisyonlara atanan bürokratlar hala koltuklarında oturuyorlar. Bunların bir kısmı yürütme organının yapacağı bir işlemle görevden alınabilecekken anayasal güvenceye sahip olan bazı üst düzey kamu görevlilerinin görevlerine son verilebilmesi, yasal, hatta anayasal düzenleme gerektiriyor.

Magyar'ın Karşı Karşıya Olduğu Anayasal Paradoks

İşte tam bu noktada, kamuoyundaki tartışmalarda çok fazla üzerinde durulmayan bir "anayasal paradoks" karşımıza çıkıyor. Açıklayalım:

Magyar'ın değiştirme sözü verdiği anayasal düzenlemelerle Orban, demokrasinin kurum ve kurallarını, özellikle Hukuk Devleti ilkesini büyük ölçüde tahrip etmişti. Bu durumda, Macaristan Anayasası'nı AB normları ile yeniden uyumlu hale getirmek, yani Macaristan'ı tekrar bir "anayasal devlet"e dönüştürmek, bizzatı bazı anayasal ilke ve kuralların göz ardı edilmesini gerektiriyor. Bir başka ifadeyle, AB'nin temelini oluşturan anayasal değerleri ihya veya tahkim etmek için yeni seçilen iktidarın "anayasaya itaatsizlik" yapması şart gibi görünüyor.³

Örneğin, görevdeki Cumhurbaşkanı anayasa değişikliği yoluyla görevden alındığı veya görev süresi kısaltıldığı takdirde, Hukuk Devleti ilkesinin en önemli unsurlarından biri olan "Hukuki Öngörülebilirlik" zarar görebilir. Benzer şekilde, örneğin Anayasa Mahkemesi Başkanı'nın anayasa değişikliği yoluyla görevinden uzaklaştırılması yine Hukuk Devleti ilkesinin çok önemli bir unsuruna, yani "Yasama ve Yürütmenin Yargıya Müdahale Etmemesi" ve "Yargının Bağımsızlığı" unsurlarına aykırılık teşkil edebilir.

Bu durumda, anayasaya itaatsizlik yapma mecburiyetinde kalan Magyar Hükümeti'nin dayanabileceği iki temel argüman olduğu söyleniyor: Birincisi, Magyar ve partisi, sandıkta seçmenlerin kendilerine verdikleri rekor desteğin, mevcut anayasayı çiğnemek pahasına olsa bile, demokrasiye dönüş için bir misyon yüklediğini ve sandıkta seçmenlere verdikleri sözü yerine getirmenin demokrasinin gereği olduğu savını ileri sürebilir. İkincisi, Magyar şu argümanı ileri sürerek reformlara girişebilir: AB üyeliği, Birliğin temel anayasal değerlerinin korunması konusunda üyelere yükümlülük getirir. Dolayısıyla AB Hukuku'nun temel normları esas alındığında, "demokrasiye dönüş" sürecinde mevcut anayasadaki bazı düzenlemeler göz ardı edilebilir veya yürürlükten kaldırılabilir.

Herhalde, tüm bu süreçte AB'nin desteğinin fevkalade önemli olduğunu söylemeye gerek yok. *The Economist*'te yer alan bir yoruma göre, Macarlar artık demokrasiye bağlı bir hükümet tercih ettiklerine göre, AB'nin askıya aldığı fonları bir an önce serbest bırakması yerinde olur. Zira Magyar'ın demokrasiye dönüş konusundaki başarısı büyük ölçüde buna bağlı olabilir.⁴

³Zeller, Barbara: *The Case for Constitutional Disobedience: Political and Legal Considerations in Light of Hungary's Constitutional Moment*, VerfBlog, 2026/4/14, https://verfassungsblog.de/hungarian_constitutional-disobedience/.

⁴"Hungary's election, Saviour of the West 2.0", *The Economist*, April 18th 2026, ss. 11-12.

Yukarıda değindiğimiz anayasal paradoksu çözmek, Peter Magyar hükümeti için çok kolay olmayacak. Nitekim, Magyar seçim zaferi sonrasında yaptığı konuşmada, tüm bu tartışmalara gerek kalmaması için, Cumhurbaşkanı ve Anayasa Mahkemesi Başkanı dahil üst düzey kamu görevlilerinin istifasını talep etti. Sürecin nasıl ilerleyeceğini kestirmek zor ancak en azından şunu öngörmek mümkün: Orban ve partisi buhar olup uçmadı, büyük ihtimalle çok sert bir muhalefet yapmak için güç topluyor. Üstelik Orban ve partisi yalnız değil; sistemin içine yerleştirdiği bürokratların bir gecede saf değiştirmeleri beklenemez.

Sonuç olarak, Macaristan'da olup bitenleri iyi izlemek gerekiyor. Zira bu ülkede ortaya çıkan gelişmelerden alınacak önemli dersler var.